سەرۆکی یەکێتی زانایان بۆ پەیام:

یەکێتی زانایان لەسەر ڕێبازێکی ڕەسەن دامەزراوەو لەسەر هەمان ڕێبازیش بەردەوام دەبێت

یەکێتی زانایان وەك ڕێکخراوێکی پیشەیی، بۆ خزمەتی مامۆستایانی ئایینی دامەزراوەو، تەمەنی خزمەتیشی دەگاتە ٤٠ ساڵو تائێستا پێنج کۆنگرەی بەستووە، بەدرێژایی تەمەنی هەموو هەوڵێکی بۆ ئەوە بووە، کە داکۆکی لە زانایان بکاتو، پەیامی ئیسلام بە شێوەیەکی جوان بگەیەنێتە موسڵمانان، نەخاسمە لەو واقعە، کە ئەرکی گرانترەو چەندین هەنگاوی گەورەشی ناوە، بەبۆنەی تێپەڕبوونی چلْ ساڵ لە تەمەنی ئەو یەکێتیە بە پێویستمان زانی دیمانەیەکی تایبەت لەگەڵ بەڕێز (مامۆستا مەلا عەبوڵڵا مەلا سەعید) سەرۆکی یەکێتی زانایانی ئایینی ئیسلامی کوردستان بکەینو، چەند پرسێکی پەیوەست بە زانایانو قۆناغی ئێستای کارو بەرنامەی یەکێتی زانایان تاوتوێ بکەین:

عەبدوڵلا ئەحمەد شێرکاوەیی

*** دەمەوێ لەو پرسیارەوە دەست پێ بکەم، جەنابتان وەك سەرۆکی یەکێتی زانایان چۆن پێناسەی ئەو یەکێتیە دەکەیت؟**

- یەکێتی زانایانی ئایینی ئیسلامی کوردستان، ڕێکخراوێکی ئایینی پیشەییە لەساڵی ١٩٧٠ بەچاودێری ڕابەرو خوالێخۆشبوو جەنابی مەرحومی مەلا مستەفای بارزانی دامەزراوە، ئەو ڕێکخراوە ئەرکی سەرەکی لەوەدایە، کە خزمەتی مامۆستایانی ئایینی بکاتو تایبەتە بە کاروباری ئەوانو، داکۆکیکاری مافی زانایانی ئایینیە لە هەرێمی کوردستاندا، بێگومان یەکێتی زانایان بە هەرسێ ئاراستەی ئایینیو نەتەوەییو پیشەیی کار دەکات، لە ڕووی ئایینیەوە، کار لە پێناو گەیاندنو پاراستنی ئایینی پیرۆزی ئیسلام دەکاتو، ئامانجیشی ئەوەیە هەمیشە ڕووە گەشەکەی ئیسلام پیشان بداتو سوودیش لە پەیڕەو کردنی وەربگرێت بۆ خزمەتی موسڵمانانو گەلی کورد.

لەڕووی نەتەوەییشەوە کار دەکات بۆ بەرەو پێشەوە بردنی ئەزمونی نەتەوەییو گەیشتنی ئەو گەلە ستەم لێکراوە بەمافەکانی خۆی، وەك چۆن زانایان هیچ کاتیش دانەبراون لەخۆشیو ناخۆشیەکانی نەتەوەی خۆیانو بگرە بەوپەڕی توانەوە پارێزگاریان لەکەرامەتی ئەو میللەتە کردووەو هانی خەڵکیشیان داوە کە دەسکەوتی نەتەوەیی وەك سەروەتێکی نیشتمانی سەیر بکەنو بیپارێزن، مەلای کورد لە شاخ پێشمەرگە بوو، و لە خەباتی مەدەنیشدا پارێزەری دەسکەتەکانی گەلی کوردستانە. لە ڕووی پیشەیشدا یەکێتی زانایان کاتی خۆی کە دامەزرا بۆ ئەوە بوو، خزمەتی زانایان بکاتو ڕۆڵی مامۆستایان دەزانێتو، کار دەکات لە پێناو دەستەبەر کردنی گوزەرانێکی باش بۆ مامۆستایانی ئایینیو، لەهەمان کاتیش دەیەوێ وەك هێزو پاڵپشتێکی مەعنەوی پشتگیری مامۆستایانی ئایینی بکات و بەرگریشیان لێ بکات، ئامانجی ئەو یەکێتیە ئەوەیە ڕۆحی ئیسلام ئاوێتەی گیانی نەتەوەیی بکات بەشێوەیەك دەبێ تاکی کورد وای لێ بێت لەپاڵ دیندا پارێزگاری لە خاكو وڵاتی خۆی بکا، پەیڕەو کردنی هەستی میانڕەوانەو، دژایەتی کردنی تیرۆرو، بیری توند ڕۆییو، گورو تین دان بە زانایانی ئایینیو، لێك نزیك کردنەوەیان لەسەر پرسە گشتیەکانو، پەرە دان بە پەیوەندی زانایان لەگەڵ سەرجەم چینو توێژەکان لە کوردستانو، زانایانی جیهانی ئیسلامی لەدەرەوەو، پێکەوە ژیانی برایانەو، نەهێشتنی زوڵمو، کار کردن بۆ عەدالەتی کۆمەڵایەتیو، پاراستنی دەسکەوتە نەتەوەییەکانو، پاراستنی ئەخلاقی ئەو میللەتەو، گرنگی دان بە خوێندنی ئایینیو کردنەوەی خولی ڕۆشنبیریو بەستنی کۆنفرانسی زانستیو کار کردن بۆ یەکخستنی فەتوا لە کوردستانو چەندین هەنگاوی تری لەو شێوە ئامانجی ئەو یەکێتیەنو پشتیوان بە خواو هاوکاری زانایانی ئایینی کاریان لەسەر دەکەین.

*** ئێستا کە ساڵیادی یەکێتی زانایانەو، خەریکە مۆمی ٤٠ ساڵ خەبات دادەگیرسێنێ چ پەیامێکتان بەو بۆنەوە هەیە؟**

- بەو بۆنە شکۆدارەوە پڕ بە دڵ پیرۆزبایی گەرم ئاراستەی تەواوی زانایانی بەڕێزی ئایینی دەکەم، بەڕاستی ئەو یادە دەلالەتی خۆراگریو خەباتو تێکۆشانی کیانو ڕەوشتو بەها باڵاکانی ئەو میللەتە بووە، بۆیە بەلای منەوە زانایانی ئایینی شیاوی هەموو ڕێزێکن، من کە سەرۆکی یەکێتی زانایانم، پێم وایە ئەو پلەیە هێندەی تەکلیفە، تەشریف نیە، لەبەر ئەوەش هەست دەکەم گەورەترین فەخر بۆ من خزمەت کردنی مامۆستایانی ئایینیە، وە بە هەموو توانایەك خۆم بە خزمەتکاری مامۆستایانی ئایینی دەزانمو، ئەو کاتەش نامورتاحم، کە مامۆستایەکی ئایینی لەناخۆشیو مەینەت دەژیو کێشەی هەیە، بەرنامەی من ئەوەیە وەك خزمەتکار کار بکەم، نەك وەك سەرۆك، چونکە ئەرکی من خزمەتەو بە راشکاویش رایدەگەیەنم، کە هەر مامۆستایەکی ئایینی پێشنیارێکی باشو پڕ خزمەتی پێ بێت و پێم بگەیەنێ سوپاسی دەکەمو دەستخۆشیش لەهەموو ئەوانە دەکەم، کە بەرەخنەی بنیاتنەر گەرووەمان دەکەن، چونکە گوتومەو دەیڵێمەوە **(لاخیر فیکم إن لم تقولوها، ولا خیر فینا إن لم نسمعها)**، لەبەر ئەوە ئەرکی من خزمەت کردنی مامۆستایانی ئایینیەو ڕاپەڕاندنی کارو بەرنامەش بەهاوکاریو پشتیوانی هەموو لایەك دەکرێ، هەر لێرەشەوە دەست خۆشی لە هەموو زانایانی ئایینی، بەتایبەتی ستافی هاوکارم کە بەڕاستی بەوپەڕی لەخۆبووردەییو شەونخونیەوە کار دەکەنو، هەموومان لەسەر ئەوە کۆکین، کە پێویستە خزمەتی زانایانی لەسەر سەرو چاوانمان دابنێین.

*** هەماهەنگی زانایانی ئایینیو یەکێتی زانایان لەگەڵ دەسەڵاتو حکومەتو سەندیکاو ڕێکخراوەکان چۆن دەبینی؟**

- تائێستا هەماهەنگیەکی تەواو هەبووەو، دەبێ هەشبێ، چونکە بێ هەماهەنگی ناتوانین وەك پێویست کارەکان بەڕێوە ببەین، یەکێتی زانایان یەك لەئامانجەکانی ئەوەیە خۆی ببێتە پردێکی پەیوەندی نێوان زانایانی ئایینیو سەرجەم چینو توێژەکانو دامو دەزگاو ڕێکخراوەکانیش، چونکە بەو هەماهەنگیو لێك نزیك بوونە دەتوانین کارەکان باشتر بەڕێوە بەرینو زیاتریش لێك حاڵی بین، بەداخەوە زۆر جار فەراغێك لە بوارە هەیەو وا دەکات لە ئەنجامی ئەو فەراغە ناتێگەیشتن لەسەر هەندێك مەسەلەی گرنگو واقعی دروست ببێ، کە خزمەت بە هیچ لایەکمان ناکات، ئێمە هەموومان بە جیاوازی کارو پیشەو پێگەو ئینتیماوە، ئەندامی ماڵێکی گەورەین کە کوردستانە، ئەرکە هەمووانیش لەپێناو باشتر کردنی نێو ماڵی کوردستان کار بکەینو، هیچ کات ڕێگە نەدەین دوژمنان درز بخەنە نێوانمان، چەندە ئێمە تەباو هاوکارو یەك ڕیز بین، هێندەو زیاتریش دەتوانین خزمەت بگەیەنین، بەڵام ملی ڕێگەی پەرتەوازەیی بگرین، یان ڕەخنەی بێ بنەماو تێکدەر عەرز کەین، یان لەدووری یەکتریەوە بمانەوێ خزمەت بکەین، پێم وایە ناکرێو لەئەنجامدا زەرەر لەخۆمانو لەو کیانەش دەدەین.

بۆیە هەماهەنگی ئێمە لەئاستێکی باشی هەیەو، لەسەر ئەو سیاسەتەش بەردەوام دەبین، کە هەماهەنگی هەبوونە لەگەڵ دامو دەزگاو چینو توێژەکانو، لەیەکەم ڕۆژی دەست بەکاربوونیشمان ئەو پەیامەمان ڕاگەیاند کە دەرگای زانایان بۆ هەماهەنگیو خزمەت کردنی کۆمەڵگە بەڕووی سەرجەم ئۆرگانەکانو ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدنی کراوەیە.

*** یەکێتی زانایان بە چ پێوەرو یاسایەك، یا خود بڵێین بە چ شێوازو تا چەند داکۆکی لە مافی مامۆستایانی ئایینی دەکات؟**

- هەر بۆ ئەو مەبەستە دامەزراوە، قەت نەبووە یەکێتی زانایان خۆی لەداکۆکی کردنی مافی مامۆستایانی ئایینی بەدوور گرتبێت، بەڵکو بە هەموو توانایەکی پاڵپشتو داکۆکیکاری زانایانی ئایینی دەبێت، لەبەر ئەوەش ئێمە لە چەندین کۆبوونەوە بڕیارمان داوە، کە کەس بۆی نییە تەداخولی کاروباری مامۆستایانی ئایینی بکات بەبێ ئاگاداری یەکێتی زانایان، هەر وەك کەسیش بۆی نییە بەناوی زانایانەوە بڕیار بداتو نوێنەرایەتی زانایان بکات، ئێمە هەر کات هەستمان کرد مامۆستایەکی ئایینی کێشەی هەیە، بەدوا داچوون دەکەینو لە کێشەکە دەکۆڵینەوە، کە زانیمان ئەو مامۆستایە هیچ سەرپێچیەکی نەکردووە، ئەوە بە هەموو توانامان پشتگیری دەکەن.

ئەوە منەت نییە بەسەر زانایانەوە، بەڵکو واقعە، یەکێتی زانایان بە دەیەها نمونەی زیندووی هەیە، کە بەفعلی داکۆکی لە مامۆستایانی ئایینی کردووە، لێرەشەوە مامۆستایان دڵنیا دەکەمەوە کە یەکێتی زانایان ماڵی هەموو زانایانە، بەبێ دوودڵی لەکاتی ڕوودانی هەر کێشەو گرفتێك لەگەڵ هەر کەسو لایەنێك ئاگادارمان بکەنەوە بۆ ئەوەی خزمەتیان بکەینو بەئەرکی سەرشانی خۆمان هەڵبستین، چونکە هەموو کات ئەرکی ئێمە ئەوەیە کار بۆ بەرەو پێشەوە بردنی کاروباری مامۆستایانی ئایینی بکەینو لە گرفتو کێشەکانیان بکۆڵینەوە، لەگەڵ ئەوەشدا تا سەر ئێسقان ئیفاعو بەرگری لە مافی زانایان دەکەین.

*** پەیامی ئێوە چیە بۆ وتاربێژانو مینبەری مزگەوتەکان لە کوردستان؟**

- جاری دەمەوێ ئەوە بڵێم: کە کۆششو ماندوو بوونی وتار بێژانی کوردستان جێگەی ڕێزە لای ئێمەو ئەو پەیامە جوانو پڕ حیکمەتەی لە کوردستاندا مامۆستایانی ئایینی لەڕێگەی مینبەری مزگەوتەکانەوە پێشکەشی دەکەن، بەڕاستی بەگەورەترین دیاری ئەوانی دەزانین بۆ ڕۆڵەی ئەو میللەتە، جێگەیان دیارەو کاریگەری وتاری ئایینیش بەسەرە کۆمەڵگەوە زۆرە، بە حوکمی ئەو پێگە کۆمەڵایەتیە ڕێکەی مامۆستایانی ئایینی هەیانە، توانیویانە تا ئێستاش ئەو ڕۆحیەتە بپارێزن، کە زۆرترین جەماوەر لەژێر کاریگەری ئەواندایەو بەڵگەش لەسەر ئەمە بەژدار بوونی سەدان هەزار کەسە لەوتاری هەینی بێ ئەوەی هیچ کارتی دەعوەتیشیان پێ بدرێتو بەدوای بنێریت وەیا شتێکی پێ بدەیت.

بۆ زانیاریشت چەندین کێشەو بابەتی گرنگ هەبووە لە کوردستان، ئەگەر ڕۆڵی وتاربێژان نەبوایە، ڕەنگ بوو بە ئاقارێکی تر ڕۆیشتبان، لەبەر ئەوەشە زۆر جار زۆرێك لە دەزگا حکومیەکان داوای هاوکاری لە زانایان دەکەن، تا بەرنامەو پلانیان لەنێو کۆمەڵگە سەربگرێو جێبەجێ بکرێ.

بۆیە پەیامی ئێمە بۆ وتاربێژانیش ئەوەیە کە بە ڕۆحیەتێکی میانڕەوانەو هەستێکی دڵسۆزانەی ئایینیو نەتەوەیی خزمەت بکەنو، خەڵك هۆشیار کەنەوە لە پێشهاتەکانی ڕۆژگارو، لەگەڵ ڕووداوەکان برۆن، بڵاو کردنەوەی گیانی لێبوردەییو برایەتیو، پێکەوە ژیانو، یەکتر قەبوڵ کردنو، ڕێز گرتنی بەرامبەرو، پاراستنی دەسکەوتو کیانو سەروەتە گشتیەکانو، گیانی هاوکاری لە بەردەوام کردنی ئەمنو ئاسایشو بەرەنگار بوونەوەی تیرۆرو بەربەرچ دانەوەی دوژمنانی میللەتو

> **هەر مامۆستایەکی ئایینی پێشنیارو ڕەخنەیەکی باشی هەیە با پێمان بڵێ**

ئەزمونەکەمان.

ئەرکە وتاربێژان لەئاستی بەرپرسیارێتی خۆیان ببیننەوەو، بە هەموو هێزێك هەوڵی ئاراستەی کۆمەڵگەو ڕۆڵەکانی ئەو میللەتە، بەرەو ئاستێك ببەن، کە ئەمڕۆی لە دوێنێو بەیانی لە ئەمڕۆ باشترو چاکتر بکەن.

پێویستە خۆشیان بە دوور بگرن لە تەشهیرو ناو هێنانی خەڵکانو قسەی بریندارکەرو هەڕەشەی نابەجێ، چونکە ئەرکی وتاربێژ تەبلیغە نەك ئیدانەو هەڕەشە کردنی کەسو لایەنێك، پێویستە وتاربێژ خۆی لە فەتوادان

دوور بگرێ، چونکە مینبەر جێگەی فەتوا نییەو، فەتوادانو تاربێژی دوو شتی لێك جیاوازن، با مینبەری مزگەتەکانمان بۆ فەتوا دانو خۆ بەدیارخستن بەکار نەهێنن، هەر فەتوایەك لە دەرەوەی لیژنەی فەتوا بێت هیچ ئیعتیباری بۆ نییە، لەهەمان کاتیشدا پێویستە وتاربێژ خۆی بپارێزی لە هەر شتێك کە زیان بە ئاسایشی نەتەوەییمان بگەیەنێت چونکە هەر کاتێك ئاسایشی نەتەوەییمان کەوتە خەتەر ئەوا زیان بەهەموو لایەکمان دەگەیەنێت، حەقە زانایانی ئاینی ئەوەیان لەبەر چاوبێت کە تارادەیەکی باش ئازادی گوتاری ئاینی لەکوردستان فەراهەم کراوەو جیاوازیشی زۆرە لەگەڵ وڵاتانی دەوروبەرمان، بۆیە ئەرکی هەمووومان کار بکەین بۆ ئەوەی ئەو ئازادیەی هەیە زیاتری بکەین.

*** پرۆژەو بەرنامەی ئایندەی ئەو ڕێکخراوە لەسەر چ بنەمایەك خۆی دەبینێتەوە؟**

- خۆی یەکێتی زانایان پەیڕەو پرۆگرامی خۆی هەیە، کە ئامانجەکانی تێدا دیار کراونو کاریان لەسەر دەکات، بەرنامەی ئێمە هەمان ئەو کارو هەنگاوانە دەبێت، کە پێشتر باسم کرد، بەڵام دووبارەی دەکەمەوە، کە یەکێتی زانایان ڕێکخراوێکی پیشەییە، حکومەت نیە تا بڕیار بدەی بڵێی هەموو کارێك دەکەمو، حزبێکی سیاسیش نییە هەموو جۆرە کارێك بکەینو ئیمکانیەتی باشی لەبەر دەست بی، بۆیە دەبێ مامۆستایانی ئایینیش ئەوە هەقیقەتە بزانن و ناکرێ داوایەك بکرێ لە ئاست توانای ئێمەدا نەبێت، ئامانجی یەکێتی

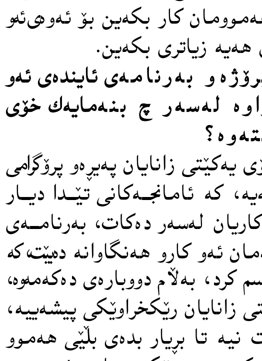

زانایان دیارەو لەپێناو ئامانجەکانیش سڵ ناکاتەوە، بە تایبەتیش خزمەت کردنی زانایانو لێك نزیك کردنەوەیان لەتەواوی شارەکانی کوردستاندا، بەرنامەی ئێمە ئەوە دەبێ، کە جوهدو ڕەنجو ماندوو بوونی مامۆستایانی ئایینی یەك بخەینو لەخزمەتی ئاینو نەتەوەو نیشتماندا خەرجی کەینەوە، پەیوەندیەکی توندو تۆڵ لە نێوان زانایان دروست بکەنو بە شێوەیەکی وا، کە زانایان ئەو یەکێتیە بە موڵکی خۆیان بزانن و بەماڵی خۆیان دابینێن، بۆ ئەوەی بە هاوکاری هەموو لایەك یەکێتی زانایانیش بۆ هەموان بێت.

*** پەیڤی بەڕێزتان بۆ ئەوانە چیە، کە لە ڕیزی ئەو یەکێتیە خەباتیان کردووەو زۆرێکیش لەپێناو ئەو ڕێبازە سەریان ناوەتەوە؟**

- بە تەئکید ئەوانە جێگەی ڕێزو حورمەتی زۆری ئێمەن، هەوڵی ئەوان بووە ئێمە بەو ئەزمونە گەیشتووین، ئەو زانا بەڕێزانەی خۆبەخشانەو لە پێناو ئەو یەکێتیەدا خەباتیان کردووە، جێگەی فەخرو شانازی ئێمەنەو، هەمیشەش یەکێتی زانایان تەقدیرێکی بێ سنووری بۆ ئەوانە داناوە، ئێمە ئەگەر ڕێز بۆ ئەوان دانەنێین، بەتەئکید ناتوانین ڕێز بۆ ئەوانەی ئێستاش دابنێین، بەڵکو یەکێتی زانایان شانازی بە شەهیدەکانی دەکاتو سەربەرزە کە زۆرترین زانای ئایینی بەدرێژایی تەمەنی خۆی لە باوەش گرتووە، هەوڵی ئەوان بۆ ئەوە بووە، کە زانایان وەك یەك دەستو بە یەك ئیرادەو سەربەرزانە ژیان بەڕێوە ببەن، ئەرکی ئێمە درێژە دانە بەهەمان ئەو نەهجو ڕێبازە ڕەسەنو پیرۆزەی ئەوان، بۆیە لێرەوە دەستخۆشی لە هەموو دڵسۆزانی ئەو یەکێتیە دەکەمو، سڵاوی وەفاو قەدریش بۆ هەموو ئەوانە دەنێرم، کە وەفتیان کردووەو ئێستا نەماون.

*** ڕاگەیاندنی ئایینی بەگشتیو ڕاگەیاندنی یەکێتی زانایان چۆن هەڵدەسەنگێنی؟**

- ڕاگەیاندن ڕۆڵێکی گەورە دەبینێ، بەتایبەت ڕاگەیاندنی ئایینی، کە هێزێکی کاریگەرە لەواقعی هەر کۆمەڵگەیەکدا، لە کوردستان ئێستا بەرەو ئاستێکی باش چووە، بەڵام بێ کەمو کوڕیش نییە، سەبارەت بە ڕاگەیاندنی یەکێتی زانایانیش، وێڕای دەست خۆشانەم لە ستافی ڕاگەیاندن، پێم وابێ دەورێکی باشی هەیەو خزمەتێکی جوانیش پێشکەش دەکات، ئومێد دەکەم بە هاوکاری مامۆستایانو قەڵەمی دەستیان زیاتر پەرەی پێ بدرێ، لەخوا بە زیاد بێت ئێستا یەکێتی زانایان سایتێکی کارای هەیە، کە دەکرێ مامۆستایانی ئایینی لە هەر کوێیەك بن، ئاگاداری هەواڵو فەتواو چالاکی جۆراوجۆر بن، ئەو ڕۆژنامەیەی هەیە، کە خزمەتێکی باش پێشکەش دەکات، لە بەرنامەماندایە لەڕووی ڕاگەیاندنەوە کاری باشترو هەنگاوی تریش باوێین، ئینشائەڵڵا.

*** دوا پەیامی بەڕێزتان چیە؟**

- ئومێد دەکەم، بتوانین زۆرترین خزمەت بە مامۆستایانی ئایینی بگەیەنین، هەروەك دەخوازم هەموومان هاوکاری یەکتر بین، بۆ ئەوەی پێکەوە بتوانین خزمەتی یەکتر بکەینو، هەنگاوی باش باوێژین، ئێمە سەربەرزین بە خزمەتکردن، سەر بەرزتریش دەبین بە هاوکاری زانایانو، هەمووشمان پێکەوە جوانینو، بەزانایانی ئاینی دەڵێم با هەمووومان بۆ یەکێتی زانایان بینو یەکێتی زانایانیش بۆ هەمووومان بێت.

> **ڕاپەڕاندنی کارو بەرنامەی ئێمە پێویستی بە هاوکاریو پشتیوانی زانایانی ئایینی هەیە**

بەرەو ئاستێکی باش بەرێت، ئێستاش بەهەمان نەفەس کار دەکاتو، بە هەموو توانایەك هەوڵ دەدات خزمەتی زانایانی ئایینی لە کوردستان بکات.

*** ڕۆڵی زایانانی ئایینی لەو یەکێتیە وەك ڕێکخراوێکی پیشەیی لەو قۆناغەدا چۆن دەبینی؟**

- پێم وابێ ڕۆڵی مامۆستایانی ئایینی نەك تەنها لەو قۆناغەدا، بگرە بە درێژایی تەمەنی ڕۆڵێکی کارای هەبووە لەخزمەت کردنی مامۆستایانی ئایینیو ئیسلامو موسڵمانانیش، لەگەڵ ئەوەی هەندێ جارو لە بەرە هۆکاری جیاجیا ڕەنگە کەمو کورتی هەبوو بێ، بەڵام نکۆڵیش لەوە ناکرێ کە دەورێکی باڵای بینوە لە زۆر لایەوە، یەکێتی زانایان وەك دەزگایەکی پەیوەست بە کارو باری زانایانو ئایینی پیرۆزی ئیسلام، هەمیشە هەوڵی داوە پارێزگاری لە موقەددەساتی موسڵمانانو زانایانی ئایینی بکات، هەوڵی داوە گیانی پێکەوە ژیان لە کوردستان پەرە پێ بدات، هەوڵی داوە ئەمنو ئاسایشی هەرێمی کوردستان پارێزراو بێت، هەوڵی داوە ڕۆڵەکانی ئەو میللەتە بە ئاراستەیەکی بەرزی هەستی ئایینیو نەتەوەیی پەروەروەردە بکات، هەوڵی داوە ببێتە پردی پەیوەندی نیوان ئیسلامو نەتەوەی کورد بێ هیچ مەبەستو ئامانجێکی سیلسی، لەبەر ئەوە لەو قۆناغەشدا ڕۆڵی زانایانی لە پێشەوەی چینو توێژەکانی ترە لە گەیاندنی خزمەت بە ئیسلامو موسڵمانان لەلایەكو ئەزموونو خاكو وڵاتیش لەلایەکی ترەوە.

*** دەکرێ بزانین ئامانجەکانی ئەو یەکێتیە چینو لەپێناو چ ئامانجێك کار دەکات؟**

- یەکێتی زانایان لەسەر ڕێبازێکی ڕەسەن دامەزراوەو لەسەر هەمان ڕێبازیش بەردەوام دەبێت، قوڵکردنەوەی گیانی ئایینیو نەتەوەیی لەگەڵ پاراستنی ئەزمونی هەرێمی کوردستان بە ئامانجی خۆی

بەردەوامی مامۆستایانی ئایینییە، کە بەدرێژایی ٤٠ ساڵ شەونخونیو ماندوو بوون، توانیویانە هەورازو نشێوەکان ببڕنو ببنە چرایەکی گەشی نێو کۆمەڵگەی خۆمانو درێژە پێدەری کاروانی زانایانی خەباتگێری ئیسلامو دۆستو نەتەوە پەروەر، بۆیە ئومێد دەکەم ئەو یادە هاندەرێکی زیاتر بێت لەبەخشینەوەی گوڕو تینی هەمان هەستی ئەو کاروانەی، کە بە سەر بەرزی لە پێناو میللەتو خاكو ئیسلامدا سەریان نایەوەو بوونە جێگەی شانازی نەتەوەیی خۆیان.

ئەرکە لەو یادەدا گیانی هاوکاریو یەك ڕیزی لەنێو خۆماندا زیاتر پەرە پێ بدەین، بۆ ئەوەی بە پشتیوانی هەموو لایەك بتوانین ووزەو تواناکانمان یەك بخەین، لەپێناو پیشاندنی وێنەیەکی جوانی گەیاندنی پەیامی ئیسلامو گیانی نەتەوە پەروەری، لەهەمان کاتدا بتوانین ڕۆژ بەڕۆژ ئاستی زانایان بەرەو پێشەوە بەرین.

لەو یادە جێگەی خۆیەتی هەوڵو کۆششی هەموو ئەوانەی لە پێناو ئەو یەکێتیەو خزمەتی زانایان کاریان کردووە، بەرز ڕابگرینو ڕێز لەماندوو بونیان بگرینو بەوپەڕی ڕێزەوە یادی شەهیدانی زانایان بکەینەوە کە لەپێناوی وشەو گەیاندنی پەیامی ڕاستیو کێشە نەتەوەییەکەیان گیانیان بەخش کرد، هیوادارم ئەو یادە بەخێرو خۆشی بۆ هەموو لایەك بگەڕێتەوەو هێزێکی تازەو نوێش بەو یەکێتیە ببەخشێتەوە.

*** لەکۆنگرەی پێنجەم جەنابتان وەك سەرۆکی ئەو یەکێتیە هەڵبژێردران، دەکرێ بزانین تێڕوانینی بەڕێزتان بەرامبەر بە زانایان چیەو چۆنە؟**

- زانایانی ئایینی لای من بەنرخترین کەسایەتین، کە دەبێ هەموومان فەخر بە مەلای کوردو زانایانی ئایینیەوە بکەین، لەبەر ئەوەی کارو بەرنامەی مامۆستایانی ئایینی خزمەت کردنە بە ئاینو نەتەوەو خاك، هەمیشە خەمی ئەوان پاراستنی

> **گەورەترین فەخر بۆ من خزمەت کردنی مامۆستایانی ئایینیە، و خۆم بەخزمەت کارو برا بچوکی زانایانی ئاینی دەزانم**

> **مینبەری مزگەوت شوێنی فەتوا دان نییە**

ئەندامانی یەکەم کۆنگرەی یەکێتی زانایان بۆ پەیام دەدوێن:

یەکێتی زانایانی ئایینی وەك ڕێکخراوێکی پیشەیی، کە لەبەرواری ١٩٧٠/٩/٢١ لەژێر چاودێریو بەسەرپەرستی ڕاستەوخۆی جەنابی مەلا مستەفای بارزانی لەگەلاڵەی باڵەکایەتی دامەزراوە، بووە جێگەی خۆشحاڵی زانایانی کوردستان لەلایەك‌و، گربوونەوەی تەواوی زانایانی ئایینی لەژێر چەتری ئەو یەکێتیەدا لەلایەکی ترەوە، لەوساوە تائێستا ئەو ڕێکخراوە لە تێکۆشانی بەردەوام دایە، بەمەبەستی خزمەتکردنی مامۆستایانی ئایینی‌و داکۆکی کردن لە مافەکانیان، لەو پێناوەشدا هەورازو نشێوی زۆری بینیوەو، تەنانەت قوربانی زۆریشی داوە.

بۆ ئاشنا بوون بەهەندێ لایەنی بیرۆکەی دامەزراندنی ئەو یەکێتیە (پەیام) بەپێویستی زانایانی هەندێك لەو مامۆستا بەرێزانە بدوێنێت، کە لەسەرەتای بیرۆکەکەو، یەکەم کۆنگرە بەشدار بوونەو، ڕەنجی زۆریان کێشاوە:

ئا: عبداللە احمد

مامۆستا مەلا مستەفا داروسەلامی:

لەکۆنگرەی یەکەمدا مەلا مستەفای بارزانی گوتی: با زانایان یەك بگرن منیش بە هەموو هێزێك پاڵپشتیان دەکەم‌و لەخزمەتیان دەبم

حکومەتی عیراق تەنها لەبەر ناوی کوردستان ئیعتیرافی بە یەکێتی زانایان نەکرد

مامۆستا مەلا مستەفا داروسەلامی، کە یەکێك بووە لەدەستەی دامەزرێنەری یەکێتی زانایان‌و کاری زۆریشی لەپێناو ئەنجامدان‌و سەرخستنی یەکەمین کۆنگرە کردووە، لەبارەی بیرۆکەو چۆنیەتی دامەزراندنی ئەو ڕێکخراوە گوتی: دوای بەیاننامەی ١١ی ئازار لەکوردستان ڕێکخراوە پیشەیی‌و جەماوەریەکان دادەمەزران، بۆ ئەوەی کاروباری خۆیان بەڕێوە ببەن، ئێمە بیرمان لەوە کردەوە کە ڕێکخراوێکی تایبەت بەزانایان دابمەزرێنین،

ئەوە بوو من‌و مامۆستا مەلا وەیسی گرتکی‌و مامۆستا مەلا قادری سکتان‌و مامۆستا مەلا عوسمانی رۆستایی پێکەوە دانیشتین لەسەر ئەو بابەتە، دواتر بیرمان کرد، کە ئەو مەزوعە بە جەنابی مەلا مستەفا بارزانی ڕابگەیەنین، چووینە لای داوامان کرد، کە ئێمە پێشنیارمان ئەوەیە ڕێکخراوێك بەناوی زانایانەوە لەکوردستان دابمەزرێ، بۆ ئەوەی مەلای کوردیش لە هەوڵ‌و تێکۆشان‌و خەباتی ڕێکخراوەیی بێ بەش نەبێت، جەنابی مەلا مستەفا ئەو پێشنیارەی زۆر پێ باش بوو، داوای کرد کە ئێمە سەرژمێری مامۆستایانی ئایینی بکەین لەکوردستان بۆ ئەوەی کاری پێویست ئەنجام بدرێ بۆ ئەو مەبەستە.

هەر یەك لە ئێمەش بەهاوکاری ئەو مامۆستاو فەقێیانەی لامان بوون، سەرژمێری مامۆستایانی کوردستانمان کرد، دواتر مەلا مستەفای بارزانی داوای کرد کۆنفرانس لە هەموو شارەکان بکرێ‌و نوێنەری زانانیش لەکاتێکی دیار کراو بێنە گەلاڵە بۆ ئەوەی کۆنگرەیەك ببەسترێ‌و یەکێتی زانایان دابمەزرێ.

ئەو کات هیچ پارە نەبوو بەڵام زانایان خۆبەخشانە کاریان بۆ یەکێتی زانایان دەکرد

مامۆستامەلا مستەفا دارو سلامی زیاتر گوتی: ماوەیەکی برد ئەو کارانەمان تەواو کردو مەوعیدی کۆنرەمان دیار کرد، بۆ ڕۆژی کۆنگرە نزیکەی ٣٠٠ مەلا لەشوێنە جیاجیاکانی کوردستان کە نوێنەری مەلایان بوون هاتنە گەلاڵەو جەنابی بارزانیش خۆی ئامادە بوو، یەکەم کۆنگرەی یەکێتی زانایان لە ١٩٧٠/٩/٢١ بەسترا، هەر لەو کۆنگرە مەلا مستەفای بارزانی زۆر خۆشحاڵی خۆی دەربڕی‌و بەوتارێکیش بەژداری مەراسیمەکەی کرد، داوای لە زانایان کرد کە یەك بگرن‌و منیش پاڵپشتی ئێوەم‌و بە هەموو هێزو توانام لەخزمەتی ئێوە دەبم.

ناوبراو گوتیشی: مامۆستایانی ئایینی ئەو کۆنگرەیان زۆر بەلاوە باش‌و پێویست بوو، بۆیە هەر لەو کۆنگرەیە کە ماوەی سێ ڕۆژی خایاند، پەیڕەو پرۆگرام داندراو، چەند لیژنەیەك بۆ ڕاپەراندنی کارەکان ڕاسپێردران، ئەوەی من هەستم کرد کەس نەبوو لە زانایان دژی ئەو یەکێتیە بێت، هەموو لەگەڵ ئێمە بوون بۆ سەرخستنی ئەو ڕێکخراوە، جا ئەوکات فەقیریش بوو، هیچ پارە نەبوو، ئەو کات لە هەموو کوردستان تەنها خەتیبی سلێمانی سەیارەی هەبوو، بەڵام مامۆستایان خۆبەخشانە کاریان بۆ یەکێتی زانایان دەکرد، ئەوە بوو لەڕێی هەڵبژاردنەوە مامۆستا مەلا عەلی مەلا عبداللە هەولێری بووە یەکەم سەرۆکی یەکێتی زانایان.

لەکاتی کۆنگرەی یەکەمدا لە ناو تەواوی زانایانی کوردستان تەنها خەتیبی سلێمانی سەیارەی هەبوو

منو مامۆستا مەلا وەیسی گرتکی‌و مامۆستا مەلا قادری سکتان‌و مامۆستا مەلا عوسمانی رۆستایی پێشنیاری دامەزراندنی یەکێتی زانایانمان کرد

دواتر لەڕووی هەیکەلیەوە چەند بەشێك لەو یەکێتیە کرانەوەو بۆ ئاگادار بوون لە شوێنەکانی تریش شەش لقمان لە سنوورەکانی تری کوردستان کردەوە، ئیدی ئەو یەکێتیە کەوتە کارو خزمەتی زۆری پێشکەشی میللەت‌و زانایانی ئایینی کرد.

لەبارەی شوێنی کۆنگرەو ئاستی پەیوەندی لەگەڵ لایەنەکانی تر مامۆستا مەلا مستەفا گوتی: لەبەر ئەوە گەلاڵە دیاری کرا بۆ بەستنی کۆنگرە، چونکە حکومەت لەشارەکانی تر هەبوو، نەدەتواندرا کۆنگرە لەشوێنەکانی تر ببەسترێ، پەیوەندیمان لەگەڵ شۆڕش‌و لایەنە حکومی‌و ئیداریەکان زۆر باش بوو، دواتر کە ئێمە وەك یەکێتی زانایان بەرەو ئاستێکی باش‌و ڕێك چووین، حکومەتی مەرکەزی ئیعترافی بە ڕێکخراوە نەکرد، تەنها لەبەر ئەوەی ناوی کوردستان، چونکە یەکێتی زانایانی ئایینی ئیسلامی کوردستان بوو، گوتی دەبێ ناوی کورستانی لەو یەکێتیە بکەنەوەو ئێوەش لەگەڵ ئیتیحادی زانایانی عیراقی دابن، بەڵام ئەوەمان قەبوڵ نەکرد.

مامۆستا مەلا قادر سکتان:

ئەو کات سەرسام بووین بەو دڵسۆزیەی مامۆستایانی ئایینی بەرامبەر یەکێتی زانایان

مامۆستا مەلا قادر سکتان، کە یەکێك بووە لەدەستەی دامەزرێنەری یەکێتی زانایان‌و لەسەرەتای دامەزراندنیشەوە هەوڵ‌و ماندوو بوونی زۆری کێشاوە، بەڵام کاتێ ئەو دیمانەیەمان لەگەڵ ئەنجامدا، گلەیی زۆری هەبوو، کە باسی سەرەتای تەمەنی یەکێتی زانایان دەکرد، زۆریش پەرۆشدار بوو بۆ ئەو ستافەی ئەو کات، بەقسەی ئەو هەموو هەوڵ‌و کۆششیان لەپێناو زانایان بووە، مامۆستا لەقسەکانیدا گوتی: ئێمە کە پێشنیاری یەکێتی زانایانمان کرد، چووینە لای بارزانی‌و پرۆژەکەمان عەرز کرد، ئەویش زۆری پێ خۆش بوو، هەتا لەبیرمە بەو شێوە پێی گوتین: ئێوە زۆر پێویستان بەو ئیتیحادەیە، ئێوە کاری بۆ بکەم، منیش بە هەموو هێزێك لەپشتی ئێوەم. لەڕاستیدا کەس نەبووە وەکو مەلا مستەفای بارزانی خزمەتی مەلایانی کرد بێ. لەناو قسەکانیدا زۆر بەتەوازوعەوە قسەی دەکردو دەیگوت: من شیاوی ئەوە نیم لەناو ئێوە قسە بکەم، چونکە ئێوە زانای ئایینین، بەڵام پێم خۆشە ئەو یەکێتیە دابمەزرێنن، چونکە زروف هەر وانابێ، بۆ ئەوەی مامۆستایانی ئایینی شوێنێکیان هەبێ تێیدا دیفاع لە مافی خۆیان بکەن. زۆریش تەئکیدی لەسەر ئەوە دەکردەوە کە ئێمە پشتگیری یەکتر بین.

کەس نیە وەکو مەلا مستەفای بارزانی خزمەتی مەلای کوردی کرد بێ

مامۆستا زیاتر گوتی: ئێمە هەوڵەکانمان تەواو کرد و کۆنگرەمان بەست، تەواوی مەلایانی کوردستان نوێنەریان لەو کۆنگرە هەبوو، بە تێکڕاش ئەو یەکێتیە بە پەسند داندرا، ئەو کات هەمووان سەرسام بووین بەو دڵسۆزیەی مامۆستایانی ئایینی بۆ یەکێتی زانایان.

لەبارەی مەعنەویاتی ئەو یەکێتیە مامۆستا گوتی: کە یەکێتی زانایان دامەزرا، بەڕاستی هەموولایەك پابەندی بڕیارەکانی دەبوون، تەنانەت شۆڕشی ئەو کاتیش، سەرکردایەتی کورد بڕیاری ئەوە بوو هەرچی زانایان پێیان باش بێ‌و بڕیاری لەسەر بدەن، دەبێ جێبەجێ بکرێ.

بڕیاری سەرکردایەتی شۆڕش ئەوکات وابوو هەرچی زانایان بە باشی بزانن پێویستە جێبەجێ بکرێت

بەڵام ئێستا وەزعەکە گۆڕاوەو کەم‌و کوڕی زۆریش هەیە، من یەکێك بووم لەدەستەی دامەزرێنەری یەکێتی زانایان، کەچی ئێستا خراینە پەراوێزەوە، بۆیە تکا دەکەم، یەکێتی زانایان‌و مامۆستایانی ئایینی بە هەمان رۆحیەتی زانایانی پێشوو کار بکەن‌و، لەپێناو سەرخستنی ئیسلام‌و پاراستنی ئەخلاقی کوردی موسڵمان هەموو جوهدی خۆیان وەگەڕ بێخن.

دەقی وتاری مەلا مستەفای بارزانی لەیەکەم کۆنگرەی یەکێتی زانایان

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبانەوە

سڵاوی خواتان لەسەر بێ‌و ڕەحمەت‌و پیت‌و بەرەکەتتان بەسەرا بباریێ.

من شانازی ئەکەم بەوەوە کە لەناوتانا بم‌و یەکێك بم لێتان، هەموومان ئەرکی سەر شانی خۆمان جێ بەجێ بکەین‌و تەقەلا بدەین بۆ بڵاوکردنەوەی ئاییینی پاکی ئیسلام، چونکە هەموومان فەرمانمان پێ دراوە بەمەو پێغەمبەر درودی خوای لەسەر بێ فەرمویەتی: هەمووتان سەرپەرشتی کەری یەکترن‌و هەمووتان لێ پرسراون دەربارەی ئەو خەڵکەی سەرپەرشتیان ئەکەن. کەواتە ئەبێ ئەم ئەمانەتەی لە ئەستۆماندایە جێ بەجێی بکەین بەوپەڕی توندی‌و دڵسۆزیەوەو دووبەرەکی نەکەوێتە نێوانمان، چونکە خوای گەورە فەرموویەتی: هەمووتان دەس بگرن بە ئایینی ئیسلامەوەو پارچە پارچە مەبن.

ئەبێ ئەوەش بزانین جگە لە کرداری خۆمان هیچ سودی نیە بۆمان، چونکە خوا فەموویەتی: بنیادەم جگە لە بەرهەمی تەقەلای خۆی هیچی دەسگیر نابێ.

لەدوایی وتەکەمدا هیوام وایە کۆنگرەکەتان سەرکەوتوو بێ بۆ خزمەتی گەلی عێراق‌و تێکرای جیهانی ئیسلامەتی‌و ئاینی پیرۆزی ئیسلام. سڵاوی خواتان لێ بێ.

یەکێتی زانایان خەباتێکی بێ پسانەوە

مەلا رسول گەزنەیی

خەباتی نەپساوەی گەلێکی شارەزاو بەتواناو خاوەن ویژدان دژ بە داگیرکەرانی کوردستان، ناسنامەی نەتەوەکەمان بووە، خەباتی زیاتر لەیەك سەدە بەهەموو چین‌و توێژەکانییەوە ئێمەیان گەیاندە ئەو ڕۆژەی، کە بە فەزلی خوای گەورە لەژێر سێبەری پەرلەمان‌و حکومەتی کوردستان پشوێك بدەین‌و، کۆڵەپشتیەکانمان دابنێین‌و ئاوڕێك لە ڕابردوومان بدەینەوە، لەبەرواری ١٩٧٠/٩/٢١ لەژێر چاودێری‌و سەرپەرشتی ڕاستەوخۆی جەنابی مەلامستەفا بارزانی لەدەڤەری باڵەکایەتی یەکەم کۆنگرەی خۆی بەست لەژێر درووشمی (واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرّقوا) سەرجەم مامۆستایانی ئایینی لەژێر چەتری (یەکێتی زانایانی ئایینی ئیسلامی کوردستان) کۆکردەوە، دامەزراندنی یەکێتی زانایان زەروورەتێکی مێژوویی بوو بۆ زیاتر چەسپاندنی برایەتی‌و پێکەوە ئاشنا کردنی خەڵکی کوردستان‌و شەرعیەت دان بەخەباتی سیاسی‌و چەکداری دژی داگیرکەرانی کوردستان، بۆیە هەروەك ئەرکێکی ئایینی‌و نەتەوەی مامۆستایانی ئایینی سەربەرزی کوردستان بە جوببەو مێزەرە پیرۆزەکەیان، بەدەستێك قورئان‌و بەدەستی تر چەك پارێزڤان بوون. دەرگایای حوجرەو مزگەوتەکانیان خستبووە سەرپشت لەجیاتی زانکۆو پەیمانگاو قوتابخانە خەڵکیان فێری ئایین‌و نیشتیمان پەروەری کردووە، بەشانازیەوە زۆربەی هەرەزۆری ڕێبەرو پێشەواو کاربەدەستانی شۆرشە یەك لەدوایەکەکانی کوردستان مامۆستایانی ئایینی بوون، بۆ درز خستنە نێوان سەرکردایەتی شۆڕشی ئەیلولی مەزن‌و مامۆستایانی ئایینی ڕژێمی بەعس کۆمەڵە کەسانێکی بە جلوبەرگی پیرۆزی مەلایەتی ناردە لای جەنابی بارزانی بە مەبەستی تیرۆرکردنی، بەڵام پیلانەکەیان پووچەڵ کرایەوە، هەروەك پەروەرێن بە دوا پەیامبەری خۆی دەفەرموێت (ويمكرون ويمكرالله والله خير الماكرين) یان دەفەرموێت (والله يعصمك من الناس). تا نسکۆی ساڵی ١٩٧٥ ئاوارە بوون و پەرتەوازە بوونی خەڵکی کوردستان یەکێتی زانایانیش بەدەر نەبوو لەو کارەساتە، بەڵام بەهیممەتی دڵسۆزان جارێکی تر لەئاوارەیی ئەو ڕێکخراوە دەستی بەخەباتی خۆی کردەوەو نەیهێشت کەمترین بۆشایی لەخەباتی ئەو ڕێکخراوە دروست ببێت، بۆیەش توانی سەرجەم زانایانی ئایینی لەئاوارەیی لەدەوری خۆی کۆبکاتەوەو پەیوەندی کردنی بە مامۆستایانی ئایینی ناوەوەی کوردستان‌و پاراستنی ناسنامەی یەکێتی زانایان لەخەبات دابوو، تاوەکو ڕاپەرینی بەهاری ١٩٩١ لەگەڵ جەماوەرو پێشمەرگە بەشداریان کرد لە رزگارکردنی بست بە بستی خاکی کوردستان، لەساڵی ١٩٩٢ دووەم کۆنگرەی خۆی بەست‌و لەهەموو کوردستان لق‌و لیژنە ناوچەکانی دامەزراند، بەشانازیەوە تاکە مەرجەعیەتی فتوا شەرعیەتەکەی لە یەکێتی زانایانە.

لەساڵیادی دامەزراندنی یەکێتی زانایانی ئیسلامی کوردستان بەڵێن‌و وەفاداریمان بۆ روحی پاکی دامەزرێنەری یەکێتی زانایان جەنابی مەلا مستەفا بارزانی‌و سەرجەم شەهیدانی یەکێتیەکەمان دووپات دەکەینەوە، کە هەڵگری ئەو پەیامە پیرۆزە بین کە ئایین پەروەری‌و نیشتیمان پەروەری لەیەکتری جیا ناکەینەوە.